

Försvarsutskottets betänkande

1983/84:3

om åtgärder mot narkotikamissbruk

I motion 1982/83:234 av Ann-Cathrine Haglund (m) yrkas att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad i motionen anförts om uppläggnings- och riktlinjer för arbetet mot narkotikamissbruket vid militära utbildningsanstalter. Över motionen har överbefälhavaren och socialstyrelsen avgivit yttranden.

Bakgrund

Vid Livregementets grenadjärer/Örebro försvarsområde (I 3/fo 51) i Örebro har sedan ett par år tillbaka gjorts insatser mot missbruk av narkotika. Insatserna har bestått av information i ämnet till alla tjänstgörande värnpliktiga och olika åtgärder vid konstaterat eller misstänkt missbruk. Bl. a. nedfrysas en viss del av alla urinprov som lämnas av nyinryckta värnpliktiga för att användas för framtida analys vid misstanke om missbruk. Analysen kan inte göras utan den värnpliktiges tillstånd. Lämnas inte tillstånd tolkas detta så att missbruk inte kan uteslutas. Den vägrande tillåts därför inte bära vapen eller köra bil. Vid konstaterat missbruk får den värnpliktige välja mellan att avgiftas på förbandets sjukavdelning under en vecka och därefter lämna urinprov var tredje vecka eller att hemförlovas under 300 dagar.

Motionen

I motionen anförts inledningsvis att målet för bekämpande av narkotikamissbruket måste vara ett narkotikafritt samhälle. För att nå detta mål krävs, framhåller motionären, ett aktivt arbete på många plan och på både lång och kort sikt. Hon pekar på att värnpliktstjänstgöringen ger möjlighet att nå en stor del av svensk ungdom med ett aktivt arbete mot narkotikamissbruk. Det är, anser hon, mycket viktigt att denna möjlighet tas till vara. Inte minst av säkerhetsskäl är det enligt motionären absolut nödvändigt med åtgärder mot narkotikamissbruk vid militära utbildningsanstalter. Det arbete mot narkotikamissbruket som bedrivs vid I 3/fo 51 har, konstaterar hon, gett ett gott resultat. Därför bör man enligt hennes mening på andra militära utbildningsanstalter lägga upp kampen mot narkotika efter samma riktlinjer.

Remissyttrandena

Överbefälhavaren instämmer i motionens andemening och mål men ställer sig inte bakom motionärens förslag att "I 3-modellen" i sin helhet skall vara riktlinje för alla utbildningsanstalter inom försvarsmakten.

Även *socialstyrelsen* delar motionens grundsyn. Av socialstyrelsens yttrande kan dock utläsas tvekan om nyttan och lämpligheten av den urinalys som vid I 3/fo 51 ingår som ett led i kampen mot narkotikamissbruket. Om man inte kan garantera en reell valfrihet bör inte nedfrysning av urinprov tillämpas, hävdar socialstyrelsen. Den information man kan få ut av enstaka urinprov är dessutom enligt socialstyrelsens mening mycket begränsad.

Utskottet

Kampen mot missbruk av narkotika är en viktig samhällsfråga. Denna kamp måste, som motionären anför, föras på bred front. Politiska partier, ungdomsorganisationer och många folkrörelser kan genom olika initiativ lämna värdefulla bidrag. En sådan syn på kampen mot narkotikamissbruket torde ha en bred anslutning i folkopinionen. Den kommer också till uttryck i motionen och yttrandena över denna. På en sådan uppfattning vilar också direktiven till den särskilda kommission (S 1982:9) som regeringen har tillsatt för att ge underlag för en samlad och intensifierad kamp på alla nivåer mot narkotikamissbruket (Dir. 1982:100).

Utifrån denna grundsyn ter det sig för utskottet liksom för motionären självklart med insatser mot narkotikamissbruk även inom värnpliktsutbildningens ram. Härvid åsyftas i första hand den militära grundutbildningen. Sådana insatser är enligt utskottets mening särskilt viktiga med hänsyn till de olycksrisker som är förknippade med värnpliktsutbildningen. Narkotikamissbruket måste hållas borta från de militära utbildningsanstalterna även med hänsyn till de särskilda riskerna för smitta av olika sjukdomar (t. ex. gulsot).

Mot denna bakgrund konstaterar utskottet med tillfredsställelse att olika åtgärder har vidtagits vid flertalet utbildningsförband i kampen mot narkotikamissbruk. Bl. a. har den värnpliktiga arbetsgruppen gjort värdefulla insatser. Vid I 3/fo 51 har – som framgår av motionen – vidtagits speciella åtgärder.

Utskottet bedömer att kampen mot narkotikan blir effektivast om som hittills insatserna vid ett visst förband anpassas till missbrukets art och omfattning och till de resurser som där står till buds. Att som motionären föreslår hänvisa till en viss modell när det gäller utformningen av åtgärderna ser utskottet närmast som en inte önskvärd begränsning av möjligheterna att handla efter behoven. Därtill kommer att den förordade modellen inte i alla avseenden är oomstridd. Utskottet kan mot denna bakgrund inte stödja motionen.

Regeringen har – som framgår av redogörelsen i det föregående – tillsatt en särskild kommission för intensifiering av kampen mot drogmisshandelen. Dess arbete berör också förhållandena inom försvarsmakten. Av särskilt intresse i detta sammanhang är de riktlinjer för kampen mot narkotika inom försvarsmakten som överbefälhavaren, enligt vad utskottet har inhämtat, f. n. utarbetar. Utskottet räknar med att resultaten av det arbete som pågår kommer att bli till god vägledning för de fortsatta insatserna mot drogmisshandelen vid de militära utbildningsförbanden. Riksdagen bör f. n. inte göra något uttalande.

Med hänvisning till det anförda hemställer utskottet
att riksdagen avslår motion 1982/83:234.

Stockholm den 8 november 1983

På försvarsutskottets vägnar
PER PETERSSON

Närvarande: Per Petersson (m), Roland Brännström (s), Gunnar Björk i Gävle (c), Åke Gustavsson (s), Göthe Knutson (m), Evert Hedberg (s), Olle Aulin (m), Ulla Ekelund (c), Mats Olsson (s), Inge Carlsson (s), Ingvar Björk (s), Iréne Vestlund (s), Alvar Gunnarsson (m), Sverre Palm (s) och Hugo Bergdahl (fp).

